

รายวิชา ภาษาไทย

รหัสวิชา ท๒๑๑๐๑

เรื่อง

สำนวน สุภาษิต คำพังเพย

ผู้สอน ครุณิสาชล รุ่งเนย

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

สำนวน สุนัขกัด คำพังเพย

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. อธิบายความหมายของสำนวน สุภาชิต
และคำพังเพยได้
๒. จำแนกความแตกต่างของสำนวนที่เป็นสุภาชิต
และคำพังเพยได้

1

2

3

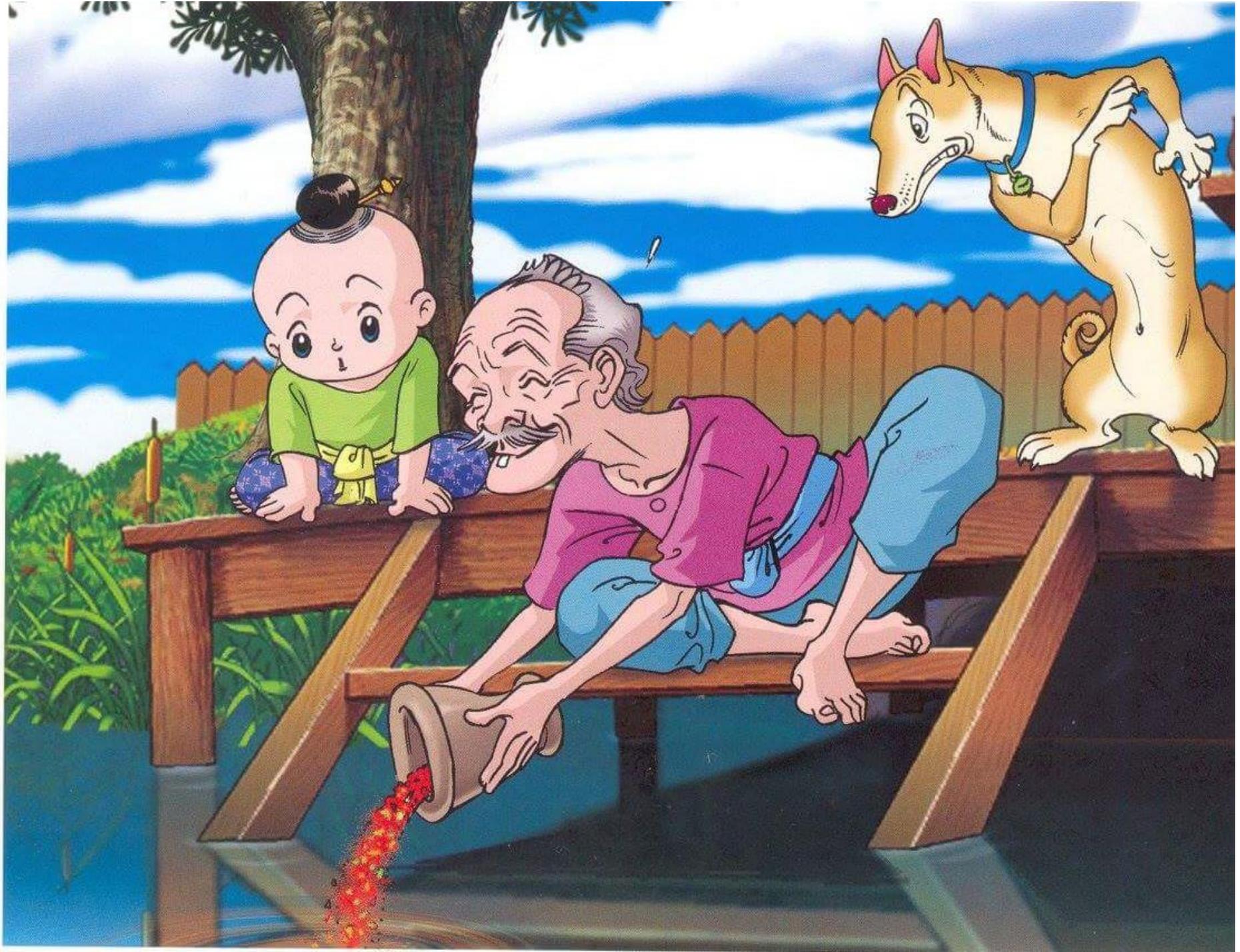
4

5

6

7

8

1

2

3

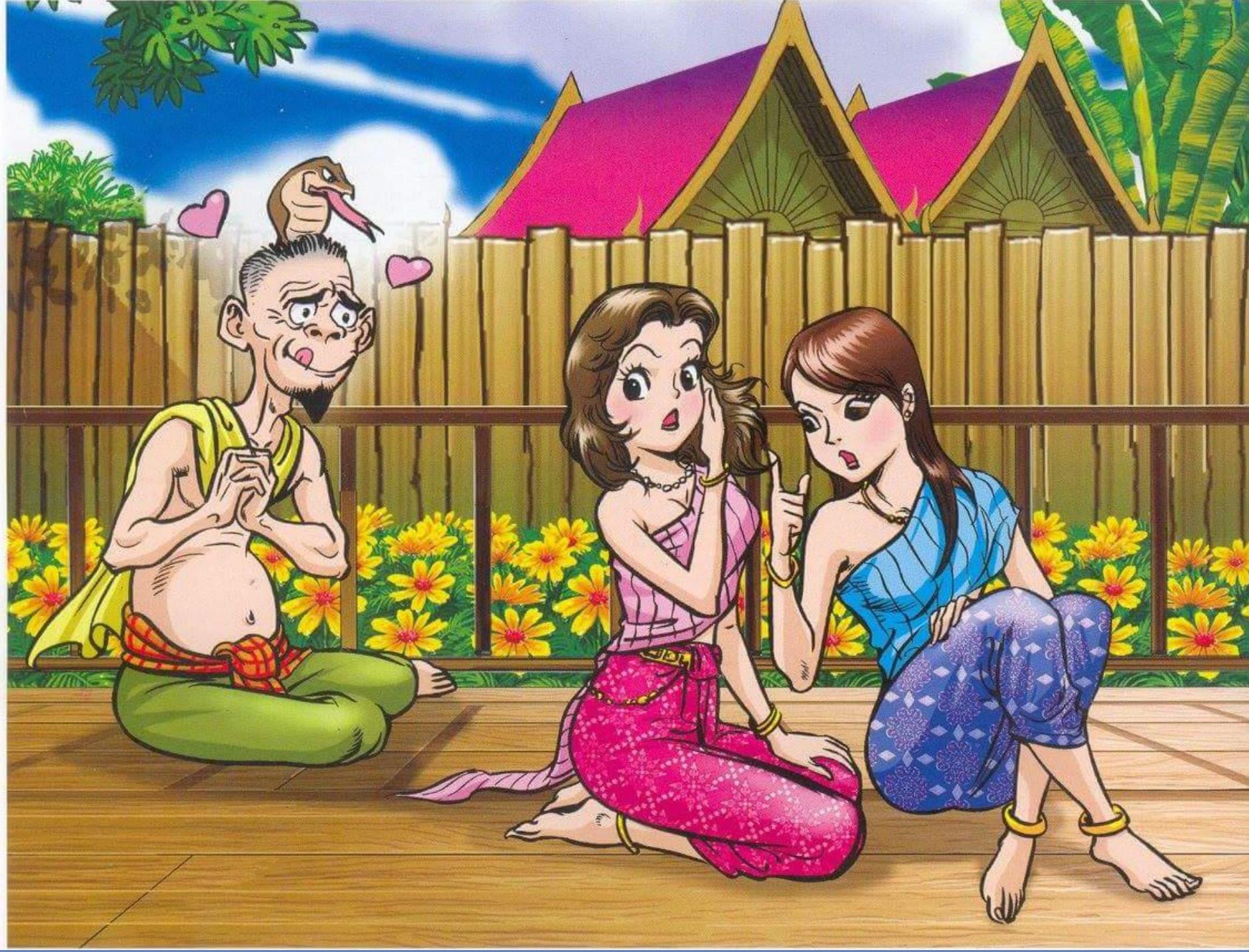
4

5

6

7

8

1

2

3

4

5

6

7

8

1

2

3

4

5

6

7

8

1

2

3

4

5

6

7

8

“ตำน้ำพริกละลายแม่น้ำ”

“เต๋มาห้วง”

มีความเหมือน
และต่างกัน
หรือไม่อย่างไร

จำนวน คำพังเพย

สุภาษิต

สำนวน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๕๔ : ๑๒๒๗)

ได้อธิบายความหมาย “**สำนวน**” ไว้ว่า “ถ้อยคำที่เรียบเรียง โวหาร บางทีก็ใช้ว่า **สำนวนโวหาร** ถ้อยคำหรือข้อความที่กล่าวสืบต่อกันมา ช้านานแล้วมีความหมายไม่ตรงตามตัวหรือมีความหมายอื่นแฝงอยู่ เช่น สอนจระเข้ให้ว่ายน้ำ รำไม่ดีโทษปี่โทษกลอง”

คำพังเพย

ถ้อยคำที่กล่าวให้ข้อคิด โดยจะกล่าวถึงพฤติกรรม
การกระทำบางอย่างในสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น
ปิดทองหลังพระ

ดังนั้น

สุภาชิต คำพังเพย จึงจัดรวมอยู่ใน “สำนวน”
ด้วยกันทั้งคู่ เพราะมีความหมายในเชิงเปรียบเทียบ
และเป็นถ้อยคำที่ใช้สืบเนื่องกันมานาน

ลักษณะของสุภาศัพท์

และคำพ้องเพย

สุภาषิต มีลักษณะเป็นถ้อยคำที่มักใช้สั้น ๆ
กะทัดรัด แต่มีความหมายลึกซึ้ง มีสัมผัสคล้องจอง
หรือบางครั้งอาจใช้คำแปลกชวนให้สะดุดใจ คิดถึงความ
ส่วนใหญ่สุภาษิตที่ใช้กันในสังคมไทย มักมีที่มาจาก
คำสอนทางพุทธศาสนา ธรรมะในพุทธศาสนา

เช่น

ทำดีได้ดี

ทำชั่วได้ชั่ว

น้ำขึ้นให้รีบตัก

อย่าไว้ใจทาง อย่าวางใจคน

ฟังเอาชนะความโกรธด้วยความไม่โกรธ

สอนว่าหากทำดีก็จะได้รับผลดีตอบแทน

สอนว่าหากทำชั่วก็จะได้รับสิ่งไม่ดีตอบแทน

สอนให้รีบทำ เมื่อมีโอกาสดี

สอนไม่ให้ไว้ใจหรือเชื่ออะไรง่าย ๆ

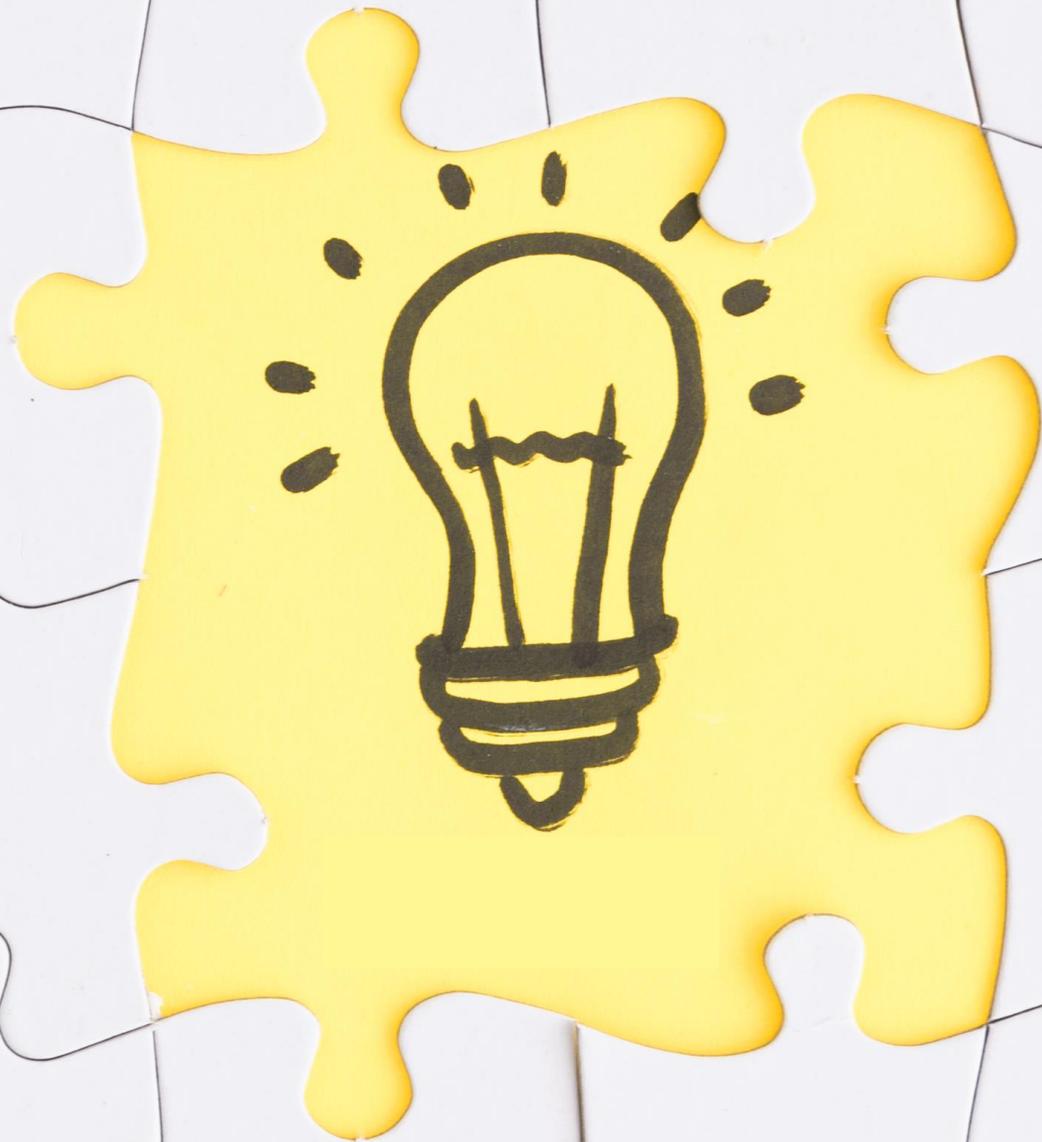
สอนให้รู้จักระงับความโกรธ

คำพังเพย มีลักษณะเป็นถ้อยคำที่ **ให้ข้อคิด** โดยกล่าวถึงพฤติกรรม หรือธรรมชาติรอบตัว โดยมากมักเป็นถ้อยคำที่เป็นข้อสรุปการกระทำหรือพฤติกรรมทั่วไป อาจมีที่มาจากนิทาน ตำนาน วรรณคดี เป็นต้น

เช่น

- ทองไม่รู้ร้อน หมายถึง ทำตัวไม่มีความรู้สึก ไม่มีปฏิกิริยา
- ขมื่นกับปูน หมายถึง ไม่ถูกกัน ทะเลาะกันเป็นประจำ
- กบเลือกนาย หมายถึง คนช่างเลือก เลือกมากจนตัวเองเดือดร้อน
- ทำคุณบูชาโทษ หมายถึง ทำความดีแต่กลับได้รับสิ่งไม่ดีตอบแทน

**เกมต่อคำ
สำนวนไทย**

เกมต่อคำสำนวนไทย

๑. กรวดน้ำ.....

๒. กลิ้งครก.....

๓. กลืนไม่เข้า.....

๔. กินปูน.....

๕. ไกล่เกลื่อ.....

๖.คนงามเพราะแต่ง

๗.ข้างในเป็นโพรง

๘.ออกตามประตู่

เกมต่อคำสำนวนไทย

๙.ถากด้วยตา

๑๓. จระเข้.....อยู่ถ้าเดียวกัน.....

๑๐.ลบด้วยเท้า

๑๔. จอดเรือ.....ขี่ม้า.....

๑๑. คับที่.....คับใจ.....

๑๕. ช้างตาย.....เอาใบบัว.....

๑๒. งานหลวง.....งานราษฎร์.....

เกมต่อคำสำนวนไทย

๑. กรวดน้ำ...**คว่ำขัน**.....

๒. กลิ้งครก...**ขึ้นภูเขา**.....

๓. กลืนไม่เข้า...**คายไม่ออก**...

๔. กินปูน...**ร้อนท้อง**.....

๕. ไกล่เกลื่อ...**กินต่าง**.....

๖. **ไก่อามเพราะขน**คนงามเพราะแต่ง

๗. **ข้างนอกสุกใส**..ข้างในเป็นโพรง

๘. **เข้าตามตรอก**..ออกตามประตู

เกมต่อคำสำนวนไทย

๙. ขุดด้วยปาก...ถากด้วยตา

๑๓. จระเข้สองตัวอยู่ถ้ำเดียวกัน...ไม่ได้...

๑๐. เขียนด้วยมือ..ลบด้วยเท้า

๑๔. จอดเรือ...ไม่ดูท่า...ขี่ม้า...ไม่ดูทาง...

๑๑. คับที่...อยู่ได้...คับใจ...อยู่ยาก...

๑๕. ช้างตาย...ทั้งตัวเอาใบบัวมาปิด

๑๒. งานหลวง...ไม่ให้ขาด...งานราษฎร์...ไม่ให้เสีย...

ใบงาน

เรื่อง จำนวน สุภาชิต คำพังเพย

ใบงาน เรื่อง สำนวน สุภาษิต คำพังเพย

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๒ สำนวน สุภาษิต คำพังเพย
รายวิชาภาษาไทย รหัส ท๒๑๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

ตอนที่ ๑ จงตอบคำถามต่อไปนี้ให้ถูกต้องสมบูรณ์

สุภาษิตคำพังเพย จัดรวมอยู่ใน “สำนวน” ด้วยกันทั้งคู่ เพราะ

.....

.....

.....

ใบงาน เรื่อง สำนวน สุภาพศิต คำพังเพย

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๒ สำนวน สุภาพศิต คำพังเพย
รายวิชาภาษาไทย รหัส ท๒๑๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

ตอนที่ ๒ จงจำแนกสำนวนไทยต่อไปนี้ว่าสำนวนใดเป็นสุภาพศิตสำนวนใด
เป็นคำพังเพย

๑. บัวไม่ให้ช้ำ น้ำไม่ให้ขุ่น	เป็น
๒. มีสิ่งพึงบรรจบให้ครบบาท	เป็น
๓. มือถือสาก ปากถือศีล	เป็น
๔. น้ำขึ้นให้รีบตัก	เป็น
๕. กบเลือกนาย	เป็น

ใบงาน เรื่อง สำนวน สุภาษิต คำพังเพย

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๒ สำนวน สุภาษิต คำพังเพย
รายวิชาภาษาไทย รหัส ท๒๑๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

๖. ขมึ้นกับปูน เป็น
๗. น้ำขุ่นอยู่ใน น้ำใสอยู่นอก เป็น
๘. อย่าไว้ใจทาง อย่าวางใจคน เป็น
๙. ทำคุณบูชาโทษ เป็น
๑๐. ฟังเอาชนะความโกรธด้วยความไม่โกรธ เป็น
๑๑. คบคนให้ดูหน้า ซื้อผ้าให้ดูเนื้อ เป็น
๑๒. เข้าเมืองตาหลิ่ว ต้องหลิ่วตาตาม เป็น

ใบงาน เรื่อง สำนวน สุภาษิต คำพังเพย

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๒ สำนวน สุภาษิต คำพังเพย
รายวิชาภาษาไทย รหัส ท๒๑๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

ตอนที่ ๓ จงบอกความหมายของสำนวนต่อไปนี้

๑. สู้จนยิบตา หมายถึง.....
๒. งอมพระราม หมายถึง.....
๓. เจ้าไม่มีศาล สมภารไม่มีวัด หมายถึง.....
๔. ตีนแมว หมายถึง.....
๕. เข้าตามตรอกออกตามประตู หมายถึง.....

ใบงาน เรื่อง สำนวน สุภาษิต คำพังเพย
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๒ สำนวน สุภาษิต คำพังเพย
รายวิชาภาษาไทย รหัส ท๒๑๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

ตอนที่ ๔ จงเติมสำนวนลงในช่องว่างให้ถูกต้องตรงความหมาย

๑. หาประโยชน์ใส่ตนโดยขูดรีดจากคนอื่น

.....
.....

๒. สร้างเรื่องไม่จริงให้เป็นเรื่องจริง

.....
.....

ใบงาน เรื่อง สำนวน สุภาษิต คำพังเพย

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๒ สำนวน สุภาษิต คำพังเพย
รายวิชาภาษาไทย รหัส ท๒๑๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

ตอนที่ ๔ จงเติมสำนวนลงในช่องว่างให้ถูกต้องตรงความหมาย

๓. คำพูดตรง แต่ไม่น่าฟัง

.....

๔. เอาความลับไปบอกให้ใคร ๆ รู้

.....

๕. ชอบว่าคนอื่นไม่ดี แต่ตัวก็ทำเสียเอง

.....

ใบงาน เรื่อง สำนวน สุภาพศติ คำพังเพย
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๒ สำนวน สุภาพศติ คำพังเพย
รายวิชาภาษาไทย รหัส ท๒๑๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

ตอนที่ ๕ คำชี้แจง : พิจารณาสถานการณ์ต่อไปนี้ว่าตรงกับสำนวนใด

๑. สมชายไม่ช่วยเพื่อนทำรายงาน แล้วยังเปิดวิทยูเสี่ยงดังรบกวนเพื่อน
ตรงกับสำนวนใด.....

๒. พ่อแม่อุตส่าห์กู้หนี้ยืมสินหาเงินมาให้เรียนหนังสือกลับหนีโรงเรียนเอาเงิน
ไปเที่ยวกับเพื่อน ตรงกับสำนวนใด.....

ใบงาน เรื่อง สำนวน สุภาพศิต คำพังเพย

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๒ สำนวน สุภาพศิต คำพังเพย
รายวิชาภาษาไทย รหัส ท๒๑๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

๓. ครูของฉันทสอนลูกศิษย์ได้ผลดียิ่ง ลูกศิษย์สอบได้ยกชั้นทุกปี ท่านทำงานมาเกือบสิบปีแล้วเพิ่งได้
เงินเดือนขึ้นครั้งเดียวเท่านั้น ทั้งนี้เพราะท่านไม่ต้องการโฆษณาความดีของท่าน การกระทำของครูนี้
ตรงกับสำนวนใด.....

๔. นักการเมือง ๒ คนนี้ เขา รู้จุดอ่อนและเล่น์เหลี่ยมของกันและกัน ตรงกับสำนวนใด
.....

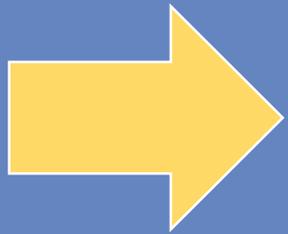
๕. นายแดงเป็นคนจน งานหาเลี้ยงชีพก็ไม่มีทำ แต่นายแดงชอบแต่งตัวหรูหราจนคนอื่น ๆ เข้าใจว่า
เป็นคนร่ำรวย ลักษณะของนายแดงตรงกับสำนวนใด
.....

คุณค่าของสำนวนไทย

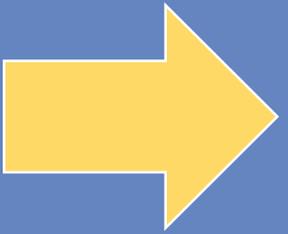
๑. ช่วยพัฒนาปัญญาของคนไทยในสังคม
๒. เป็นมรดกแห่งภูมิปัญญาทางภาษาไทย
๓. เป็นแนวทางประพจน์ที่ดีให้แก่คนในสังคม
๔. เป็นแบบแผนควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคม
๕. สะท้อนวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนาและวิถีชีวิตความเป็นอยู่
ของคนไทย

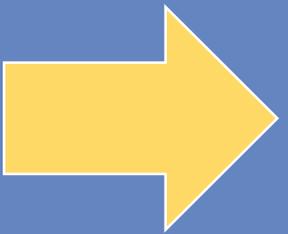
สรุปและทบทวน
เรื่อง จำนวน สุภาซิต
คำพังเพย

สุภาชิต และ**คำพังเพย** จัดเป็น “สำนวน” ด้วยกันทั้งคู่ เพราะมีความหมายในเชิงเปรียบเทียบ และเป็นถ้อยคำที่ใช้สืบเนื่องกันมานาน

สุภาชิต เป็นถ้อยคำที่มักใช้คำสั้น ๆ กะทัดรัดแต่มีความหมายลึกซึ้ง มีสัมผัสคล้องจอง ส่วนใหญ่สุภาชิตที่ใช้ในสังคมไทยมักมีที่มาจากคำสอนทางพุทธศาสนา

คำพังเพย เป็นถ้อยคำที่ให้ข้อคิด โดยกล่าวถึงพฤติกรรมหรือธรรมชาติรอบตัว ส่วนมากมักเป็นถ้อยคำที่เป็นข้อสรุปการกระทำหรือพฤติกรรมทั่วไป อาจมีที่มาจากนิทาน ตำนาน วรรณคดี